

7 ml

L462

KAUGURIEŠI

Rīgas mākslas filmu
kinostudijas
ražojums

Kinematogrāfijas lietu
komiteja pie PSRS TKP
Mākslas filmu ražoša-
nas galvenā pārvalde

Комитет по делам Ки-
нематографии при СНК
СССР

Главное Управление
по производству худо-
жественных фильмов.

99-20.927 0309078937

Režisors un scēnārija autors VALDEMĀRS PŪCE
Režisora asistents ANSIS TIPĀNS
Operātors VALDEMĀRS UPĪTIS
Operātora palīgs un fotogrāfs ALEKSANDRS ŠŪMACHERS
Galvenais dekorātors ROMANS SUTA
Dekorātori VILIS CIESNIEKS
ANDREJS SENLEJA
Komponists BRUNO SKULTE
Skaņu meistars VILMĀRS ZĪLE
Produkcijas grupas vadītājs PĀVILS ZĪLE
Administrātors HARALDS HĀNS

K. Zariņa romāna «Kaugurieši»

Režisora palīgs
Sekretārs - stenogrāfs
Vecākais laborants un gaismas
noteicējs
Laboranti
Mākslinieks - grimētājs
Trokšņu meistars
Kostīmers
Techniķis - skaņu rakstītājs
Techniskie operātori

7
462 mf

PAULS PĒTERSONS
VISVALDIS LAUKS
ALEKSANDRS DAŅIĻEVSKIS
VALTERS DOREDS
KĀRLIS TILGALIS
KĀRLIS GRANTS
KRISTAPS LEJNIEKS
EIŽENS KONOVS
ANSIS BELKOVSKIS
LAIMONS GAIGALS
JĀNIS VALTENBERGS

«Kaugurieši»,
Rīgas mākslas filmu
kinostudijas ražojums

«Кaugурское вос-
стание», производство
Рижской киностудии
художественных
фильмов.

IESKAŅOTĀJI

«Šūpla dziesmu» iedziedājusi soliste LUDMILA SEPE.

«Līgo» dziesmas iedziedājuši solisti: AINA MENCA, LILIJA ZAĻUPE un ALEKSANDRS KORTANS.

Mūziku ieskaņojis Latvijas PSR radiokomitejas orķestris komponista vadībā, dziesmas iedziedājis Latvijas PSR radiokomitejas koris diriģenta TEODORA KALNIŅA vadībā.

Dejas iestudējis baletmeistars OSVALDS LĒMANIS, izpildījuši Latvijas PSR Operas un baleta teātra baletdejojotāji.

Mares tekstu ierunājusi HILDA PRINCE, LPSR Drāmas teātra aktrise.

Ilzes tekstu ierunājusi TONIJA ŠMITE-KALVE, LPSR radiokomitejas aktrise.

Annas tekstu ierunājusi ALĪSE BRECHMANE, LPSR radiokomitejas aktrise.

Mācītāja Lodera tekstu ierunājis JĒKABS ZAKIS, LPSR radiokomitejas aktieris.

VĪTEĻU MĀJU ĻAUDIS

VĪTEĻU PĒTERIS	Nikolajs Krauklis, LPSR Dailes teātra aktieris.
ANNA, viņa sieva	Alma Ābele, LPSR Dailes teātra aktrise.
MIKUS, viņu dēls	Jānis Mierkalns, LPSR Jaunatnes teātra aktieris.
LIENĪTE	Irma Vārpa, LPSR Liepājas teātra aktrise
ILZE	Mirdza Gornice, LPSR Ceļojošā teātra aktrise.
JĀNIS	Karps Klētnieks, LPSR Drāmas teātra aktieris.
MARE	Mare Kaiva.

KAUGURMUIŽĀ

GRĀFS MENGDENS	Herberts Zommers, LPSR Jelgavas teātra aktieris.
GRĀFIENE MARGARETA	Dzidra Kārklīņa - Kronbergs, LPSR Liepājas teātra aktrise.
PĀRVALDNIEKŠ ZUNTE	Konrāds Kvēps, LPSR Drāmas teātra aktieris
DĀRZNIEKŠ TENIS	Pēteris Vasaraudzis.
KAČA, viņa sieva	Milda Klētiece, LPSR Jaunatnes teātra aktrise

MUJĀNU MUIŽĀ

LIELMĀTE MEKA KUNDZE	Lilija Ērika, LPSR Jelgavas teātra aktrise.
SULAINIS ĢEDERTS	Žanis Katlaps, LPSR Drāmas teātra aktieris.
KUČIERIS KĀRLIS	Augusts Mitrēvics, LPSR Dailes teātra aktieris.
ISTABENE MAIJA	Austra Šteinberga, LPSR Dailes teātra aktrise.

KOKMUIŽĀ

BARONS HARTVISS	Kārlis Pente, LPSR Ceļojošā teātra aktieris.
BARONESE LAVĪZE	Jūlija Skaidrīte, aktrise - nopelnu pensionāre.
ŠĶILTERIS	Arnolds Stubaus, LPSR Drāmas teātra aktieris.

KOKMUIŽAS ZEMNIEKI

RABATU MĀRCIS	Jānis Rimša, LPSR Ceļojošā teātra aktieris.
PENKU ANSIS	Ansīs Kronbergs, LPSR Liepājas teātra aktieris.
BRIEŽU GUSTS	Eduards Emsiņš, LPSR Liepājas teātra aktieris.
ZĀBAKU MIĶELIS	Artūrs Vilks, LPSR Dailes teātra aktieris.
MIĶEĻA SIEVA	Olīta Stendere - Starks, LPSR Dailes teātra aktrise.
CELMU ANSIS	Atis Krauklis, LPSR Dailes teātra aktieris.

KAUGURMUIŽAS ZEMNIEKI

KALNA ENIŅŠ	Jānis Kārklīns, LPSR Operas un baleta teātra aktieris.
LEJAS ENIŅŠ	Žanis Bunka, LPSR Operas un baleta teātra aktieris.
JAUNZEMJU JĒKABS	Alberts Dzenītis, LPSR Operas un baleta teātra aktieris.
JAUNZEMJU MĀRTIŅŠ	Bruno Puksis, LPSR Drāmas teātra aktieris.
SEGLES MĀRCIS	Viliberts Štāls, LPSR Dailes teātra aktieris.
PIRMAIS PUISIS	Vilīs Ķīmelis, LPSR Jaunatnes teātra aktieris.
OTRAIS PUISIS	Augusts Pommers, LPSR Jaunatnes teātra aktieris.
PIRMĀ SIEVA	Tonija Šmite.
OTRĀ SIEVA	Austra Egle.
TREŠĀ SIEVA	Emma Skujiņa, LPSR Jelgavas teātra aktrise.
UNGERNS - ŠTERNBERGS, zemes tiesas vecākais	Jānis Āre.
ALBEDILS, tiesas loceklis	Harijs Šulcs, LPSR Operas un baleta teātra aktieris.
LOMEIJERS, asesors	Luis Šmits, LPSR Dailes teātra aktieris.
MAJORS KAPUSTINS	Valdemārs Švarcs, LPSR Drāmas teātra aktieris.

LEITNANTS OSTERHAUSENS	Ēriks Broziņš, LPSR Dailes teātra aktieris.
LEITNANTS NOTBEKS	Vilis Verners, LPSR Drāmas teātra aktieris.
MĀCĪTĀJS LODERS	Aleksis Mierlauks, aktieris - nopelnu pensionārs.
KRODZINIEKS	Vilhelms Alle.
KĀDS KALPS	Simanis Fogelis, LPSR Ceļojošā teātra aktieris.
KĀDA DĀMA	Olga Bormane, LPSR Ceļojošā teātra aktrise.
KĀDA SIEVA	Emīlija Griķīte, LPSR radiokomitejas aktrise.
ĶESTERIS	Romans Suta.

Notikumu vieta un laiks: Valmieras apkārtnē, 1802. gads.

Rīgas mākslas filmu kinostudijas pirmais darbs «Kaugurieši» sāk savas gaitas pa mūsu lielās dzimtenes ekrāniem.

Gaišu ceļu tagad iet Padomju Latvijas tauta, uzvarējusi gadsimtu cīņu ar saviem apspiedējiem. Kauguru nemieri ir viena no kvēlākām šo cīņu drāmām, kad kļaušu jūgā verdzinātie zemnieki sacēlās, lai nokratītu muižnieku varu.

1802. gadā Valmieras apkārtnē zemniekus sa-

trauca valodas, ka jaunais ķeizars Aleksandrs I esot atsūtījis no Pēterburgas ilgi gaidīto «brīvlaišanas grāmatu». Smaga bij vilšanās, kad Valmieras baznīcā pavēstīja vienīgi tā saucamo «furāžas patenti», kas nosacīja kaŗa kļaušu pārvēršanu naudās nodevās. Zemnieki uzveļ visu vainu muižniekiem, kas patentu sagrozījuši sev par labu.

Bestes krogū Mujānu muižas sulainis Gothards Johansons, saukts Ģederts,

zemniekiem pastāsta, ka pasaulē sākušies jauni un labāki laiki, Francijā notikusi revolūcija. Arī

latviešu zemniekiem pienācis laiks padomāt par savu neapskaužami grūto likteni. Dzimtļaužu vadību cīņā pret muižniekiem uzņemas aktīvākie zemnieki — Vīteļu Pēteris un Jānis kopā ar Mujānu muižas kucieri Kārli.

Kaugurmuižas dzimtļaudis iesniedz savam dzimtkungam grāfam Mengdenam prasību atcelt muižas klausas. Grāfs, sadarbībā ar pārvaldnieku Zunti, nometina savā muižā grenadierus ar majoru Kapustinu priekšgalā. Tie ielenc vēža malā apmetušos zemniekus, kas pacietīgi gaida grāfa atbildi, daļu no viņiem apcietina un iesloga muižas «moku kambarī» — mūrūzī. Baigā vēsts ātri izplatās tālā apkaimē, un septiņu muižu zemnieki, vairāku tūkstošu drošsirdīgu cīnītāju pulks, bruņojušies runģām, spriguļiem un izkaptīm, steidzas pa visiem ceļiem uz Kaugurmuižu.

Ungerns-Šternbergs, zemes tiesas vecākais, atsakās izpildīt zemnieku prasību —

atbrīvot ieslodzītos. Vīteļu Jāņa un muižas kučiera Kārļa vadībā zemnieki tad atsvabina ieslodzītos ar varu.

Tiesnesis nojauš draudošās briesmas, un, lai iegūtu laiku palīgspēku atsaukšanai, izlieto viltību, apgalvodams, ka drīzumā ieradīsies pats Vidzemes ģenerālgubernātors, kas visus strīdus starp muižniekiem un zemniekiem izlems tūlī uz vietas. Zemniekiem tādēļ mierīgi jānogaida «augstā zemes kunga» ierašanās.

Vīteļu Jānis pamana Ungerna-Šternberga izliktos slazdus, kuŗos tas cenšas ievilināt zemniekus, bet Vīteļu Pēteris, vēl joprojām ticēdams muižnieku dotam vārdam, atrunā zemniekus neuzbrukt muižai, ieteikdams gaidīt ģenerālgubernātoru. Klusuma brīdi savā labā izmanto viltīgais valdības ierēdnis un aizsūta ziņnešus pēc palīdzības. No Cēsīm notikuma vietā steidzoši ierodas artileristi ar lielgabaliem, bet no Raunas atjāj dragūnu eskadrons, lai bez žēlastības apspiestu sacelšanās kustību.

Zemnieki attopas par vēlu. Tragiskā cīņā par brīvību krīt un tiek ievainoti daudz drosmīgu cīnītāju, kas uzticējās muižnieku

«goda prātam». Galvenos «kūditājus un barvežus», kā viņus dēvē zemes tiesas ve-

cākais, apcietina un notiesā uz mūža katorgu Sibīrijā. Viņi aiziet tālajā ceļā dziedādami «Kauguriešu dziesmu», kas izskan kā apliecinājums ievadīto cīņu par darba ļaužu labāku un gaišāku rītdienu turpināt līdz galīgai uzvarai.

Radot scēnāriju, izmantoti vēsturiskie dokumenti, nemieru izmeklēšanas protokoli, Kārļa Zariņa romāns «Kaugurieši». Filmas varoņi un notikumi vēsturiski patiesi. Brīvai iztēlei atļautas tikai sadzīves ainas, romantikas pavediens un drāmatiskie konflikti. Filmu papildina bagātais tautas garmantu materiāls. Skumjā klausinieku dziesma «Ej, saulīte» . . . šai filmā palīdz dot laikmeta noskaņu. Tāpat latviešu tautas svētku — Līgo svētku — dziesmas tagad brīvi aizskanēs mūsu lielās dzimtenes vistālajos novados.

«Kauguriešus» sāka filmēt 1940. gada 9. jūlijā. Filmas organizācija un tehniskās iespējas tad vēl atradās ļoti neapskaužamā stāvoklī, tālu no tā, kas ir tagad, filmu no-

beidzot. Padomju vara nodrošināja kinostudijai visas netraucēta darba iespējas. Pagājušā gada 15. novembrī filmas iekšējo skatu uzņemšanai studijas rīcībā nodeva «Ziemeļblāzmas» telpas, kurās izveidoja 19 iekšskatu celtņu dekorācijas. Filmas galīgajā izveidošanā daudz vērtīgu norādījumu un palīdzību sniedza Kinematografijas lietu komitejas darbinieki.

Filmas darbība prasīja lielas ļaužu masas — vairāk kā 3500 dalībnieku. Nodarbināja pāri par 3000 statistu no Rīgas, Valmieras un Straupes. Masu skatu filmēšanā palīdzēja arī Sarkanās armijas kaņavīri.

Bagātīgā padomju kino darbinieku pieredze tagad kļuvusi pieejama arī mūsu filmu ļaudīm. Nodrošināta līdzekļiem un visām radoša darba iespējām, Rīgas mākslas filmu kinostudija stājusies aktīvā darbā, lai pildītu padomju kinematografijas atbildīgos uzdevumus. Šo darbu iedvesmo boļševiku partijas un personīgi biedra Staļina lielās rūpes un gādība par kinomākslas attīstību.

Latvijas tautas vēsture un laimīgā šodiena dod daudz jaunu, spirtu

temu mākslas filmām, kas spēj kalpēt mūsu sociālistiskās dzimtenes celšanai. Tāda filma ir arī «Kaugurieši». Seno darba tautas cīnītāju varonība un traģiskais liktenis liek mums neaizmirst naidu pret tautu verdzinātājiem, liek būt gataviem aizstāvēt savu skaisto dzimteni, savu laimīgo dzīvi, kas pirkti tik daudzu varoņu dzīvībām.

[0,20]

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309078937

Redaktors Fr. Rokpelnis. Tehniskie redaktori P. Pētersons, L. Gaigals.
Korektors Fr. Rokpelnis. Spiestuves korektors E. Upners. Nodots sa-
līkšanai 17. V 41. Pasūt. Nr. 30810. Papīra formāts 86 × 61. Iespiedlokšņu
skaits 1. Burtu skaits loksne 20025. Autora lokšņu sk. 0,65. Melniens 4000.
Parakstīts iespiešanai 29. V 41. M3 17054. Bez maksas izdevums.

